

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11), како и врз основа на член 30 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14 и 116/14) министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по македонски јазик за VIII одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен слух во посебните училишта и посебните паралелки во основните училишта.

АДАПТИРАНА ПРОГРАМА ЗА
УЧЕНИЦИТЕ СО ОШТЕТЕН СЛУХ

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

VIII **О**ДДЕЛЕНИЕ

Скопје, август 2014

ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО
ОБРАЗОВАНИЕ

1. ВОВЕД

Наставата по македонски јазик на учениците им овозможува да развиваат интерес за запознавање и применување на македонскиот јазик како основно средство за комуникација, за учење, за уметничко изразување, за запознавање на јазикот како најкарактеристичен белег на националниот идентитет. Преку наставата по македонски јазик се развиваат способностите за читање, пишување, усно и писмено изразување, сфаќање, доживување и толкување на литературните и други текстови.

Овој наставен предмет создава основа за стекнување знаења и од други наставни предмети затоа што преку практиката на воспитно-образовната работа по овој предмет се оперира со интегрално поврзаните процеси: мислење-говор-читање со разбирање. Со примена на интегрално поврзаните процеси во наставата по предметот македонски јазик учениците стекнуваат способности да ги користат содржините од останатите наставни предмети кои ги изучуваат.

Учениците преку оваа настава ќе се запознаат со структурата и системот на македонскиот стандарден јазик и на сите нивоа ќе ја усвојуваат и ќе ја применуваат стандарднојазичната норма (фонетско-фонолошка, морфолошка, синтаксичка, лексичка, правописна и ортоепска).

Според наставниот план за македонски јазик во VIII одделение се планирани по 5 часа неделно, односно 180 наставни часа годишно.

Наставниот предмет македонски јазик во наставниот план има статус на задолжителен наставен предмет.

2. ЦЕЛИ НА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД ОД IV ДО IX ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката да:

- развива социјален и личен идентитет преку анализа на книжевни текстови;
- се оспособува за усно и писмено изразување;
- го збогатува речникот;
- усвојува поими, содржини и правила од граматиката, правоорот и правоисот на македонскиот литературен јазик;
- ја запознава функцијата на зборовите и нивната примена во усното и писменото комуницирање;
- се поттикнува да чита и анализира текстови од уметничка и народна литература соодветна на возраста;
- анализира книжевно дело соодветно на возраста применувајќи ги основните теоретски поими (строфа, стих, рима, лик, дејство);
- препознае разни форми на писмено изразување (креативни текстови; текстови за практична намена);
- се поттикнува да користи книги и друг вид литература од библиотеките и од други извори;
- се воведува во интерпретирање и вреднување литературни, сценски, филмски остварувања и друг вид на медиумска продукција;
- развива свест за значењето на мирот, толеранцијата и соработката меѓу луѓето од различни култури.

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ЗА VIII ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката да:

- се оспособи за правопис и правоговор на согласите и самогласките во македонскиот јазик;
- ги разликува видовите зборови и нивните категории;
- го проширува знаењето за видовите зборови: глаголи, сврзници, предлози;
- усвојува поими и правила од граматиката, правописот и правоворот на македонскиот стандарден јазик;
- чита самостојно со разбирање на семантичкото значење на зборовите и речениците;
- користи правилен ред на зборовите во реченицата;
- оспособува за пишување текст;
- користи граматички и правописни норми при читањето и пишувањето;
- го збогатува речникот со нови зборови;
- развива чувство на припадност кон својата и почит кон другите култури;
- се оспособи за усно и писмено раскажување и прераскажување текст;
- може вербално да репродуцира зборови и едноставни јазични искази;
- се оспособи да применува ИКТ во наставата;
- се здобие со основни информации од театарската и филмската уметност.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ ЈАЗИК			
ЦЕЛИ	СОДРЖИНИ	ПОИМИ	АКТИВНОСТИ И МЕТОДИ
Ученикот/ученичката да: - се запознае со македонскиот јазик во 19 век - се поттикнува на правилен изговор на акцентот во зборовите - добие претстава за правилното акцентирање; - ги препознае граматичките категории кај глаголите; - да се оспособи да го препознава глаголот во форми кои означуваат дејства кои се случуваат во моментот на зборувањето, пред или по моментот на зборувањето; - да ги разликува неличните глаголски форми; - да ги препознава простите и сложените глаголски форми; - да ги препознава прилозите во	Македонскиот јазик во 19 век Акцент Глаголи Грамматички категории Прости и сложени глаголски форми Сегашно време Минато определено свршено/несвршено Идно време	Македонските автори во 19 век Читање говор од уста Дактилологија Акцент Глаголи Грамматички категории кај глаголите Глаголски прилог Глаголска придавка Глаголска	Видео записи од различни подрачја во Македонија вовед во објаснувањето за македонскиот јазик во 19 век. Посета на музеј. Вежби за читање на говорот од уста и користење на дактилологијата и гестот како помошно средство. Вежби со учење нови зборови – од посложени текстови учениците осознаваат нови зборови. Користење на ИКТ – учење нови зборови од интернет статија. Вежби за правилно акцентирање со текстови во кој има двосложни и тросложни зборови. Вежби со пронаоѓање на работата, дејството во реченицата. Работа во групи: едната група ги пишува глаголите во сегашност, другата во минатост, третата во идност. Вежби со употреба на различни времиња. Практични примери. Денес одам... Вчера бев... Утре ќе... Вежби со препознавање нелични глаголски форми во даден текст. Индивидуална работа (добиваат

реченицата; - да ги разликува прилозите за време, место, начин и количество; - да ги препознава предлозите во реченицата; - да ги препознава сврзниците во реченицата; - да го препознава атрибутот како второстепен реченичен член во реченицата; - да се запознае со сложената реченица; - да се запознае со независно сложените реченици (составни, спротивни, разделни, исклучни и заклучни);	Нелични глаголски форми Прилози Предлози Сврзници Атрибут (потсетување) Сложена реченица Независносложени реченици	именка Глаголска форма л- Прилози Предлози Сврзници Атрибут Сложена реченица Составни Спротивни Разделни Исклучни Заклучни	глагол од кој ги прават неличните глаголски форми) Вежби со прилозите. Учениците добиваат реченици во кои ги подвлекуваат прилозите. Потоа на табла определуваат кој прилог е за време, кој за место кој за количество Вежби со предлозите. Во текст изоставени се предлозите. Учениците го дополнуваат текстот со нив. Пр. Книгата е ...масата. Јас одам...училиште. Возот се движи...шини. Реченици со дополнување на сврзници: Книгата е..масата. Возот се движи...шини. Реченици со описи, болдирани зборовите со функција на атрибут и поттик за нивно препознавање. Вежби за атрибут преку опис на именки. Вежби во парови со дополнување на секој поим (именка) со второстепен реченичен член Вежби за сите видови независносложени реченици. Пр. Учениците добиваат реченици и работат во парови. По определувањето која реченица каква е, ливчињата ги заменуваат и меѓусебно си ги проверуваат одговорите. Потоа, на табла ги запишуваат одговорите.

- да се запознае со лексичкото значење на зборовите; - да се запознае со дијалектизми, интернационализми, турцизми; - да се поттикнува на правопис и правоговор.	Лексичко значење на зборовите	Дијалектизми Интернационализми Турцизми	Визуелно запознавање со дијалектизми, турцизми и интернационализми. Вежби со примери во кои се користат дијалектизми, интернационализми, турцизми. Од избрани текстови пронаоѓаат зборови од домашната и странската лексика и го толкуваат нивното значење. Вежби со правилно изразување и пишување. Корекција на говорот. Читање новинарски прилози-дискусија. Читање приказни на дијалект-дискусија.

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ ЛИТЕРАТУРА

ЦЕЛИ	СОДРЖИНИ	ПОИМИ	АКТИВНОСТИ И МЕТОДИ
Ученикот/ученичката да: -знае лирски песни (видови); -се запознае со елегии; -се запознае со лирско-епските песни (видови); - се запознае со балади и романи, - се оспособи за препознавање стилски фигури; -се запознае со основните карактеристики на романот; -се запознае со основните карактеристики на расказот; -се запознае со карактеристиките на драмскиот вид; - се оспособи за правилно усно и писмено прераскажување; -се оспособи за определување мотив, тема, идеја во даден текст.	Лирски песни Лирско епски песни Балади и романи Стилски фигури Роман Расказ (настан, време , место) Драма	Лирски песни Елегии Балади Романси Рефрен Градација Компарација Роман Расказ Драмски текст	Видео интерпретации на лирски песни. Читање на песни со различни мотиви. Работа по групи, анализа на песни со различни мотиви. Работа во групи:пронајди го лирското (едната група) и пронајди го епското (другата група) во дадена песна. Користење на ИКТ – на интернет бараат песни со 3 строфи, но со различен број стихови. Корелација со ликовно образование. Вежби – работа во групи – творење песна. Со помош на слики на кои е претставен цртеж, учениците составуваат стихови во кои опишуваат она што го гледаат на цртежот. Истовремено, користат компарација, градација, рефрен. Вежби – откривање стилски изразни средства во даден текст. Читање фрагменти од романи.(избор од македонски и странски автори кои предизвикуваат тематски интерес кај оваа возраст) Читање фрагменти од раскази. Дискусија за раскажувач во наративен

			текст. Дискусија за идејата и темата на наративните текстови. Дискусија за настаните, времето и местото на случувањето на настаните. Ликови во наративни текстови. Вежби за гестовно читање на улоги во драмски текст. Читање текстови, разговор за содржината и поврзување на тој разговор со темата и идејата на текстот. Читање куси текстови со наратор кој е воочлив, разговор за раскажувачот. Вежби: драматизација со гестовно читање по улоги. Посета на театарска претстава или следење видео запис од комедија со содржина соодветна на возраста. Разговор за постапките на ликовите. Пронаоѓање екранизирано драмско дело. Разговор за ликовите во драмата, разговор кој им се допаѓа, со кој се идентификуваат. Преку разговорот вежбаат опишување и изнесување ставови. Посета на пантомима.

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ ИЗРАЗУВАЊЕ И ТВОРЕЊЕ

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката да: -се оспособи за самостојно пишување; -се оспособи за правилно опишување на лица, предмети, настани; -се оспособи за правилно изразување; - да се запознае со начинот на пишување молба, жалба, пријава.	Писмено изразување	Опишување Молба Жалба Пријава	Вежби за водење импровизирани разговори во кој опишуваме некој лик, настан, ситуација. Вежби со дополнување зборови во даден текст. Вежби за пишување молба, жалба по даден урнек. Вежби: именување лица, животни, предмети, објекти, одредени состојби по дадени слики. Вежби – прашања-одговори Вежби со гестовно пренесување вест (проверка дали точно ќе биде пренесена веста)

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ Медиумска култура

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката да: - го препознава филмот; -се запознае со филмската идеја, -се запознае со сценариото за филмот; - да ги пронаоѓа главните и споредните актери во филмот.	Филм Филмска идеја Сценарио Главни и споредни ликови во филмот	Филмови Сценарио Главни и споредни ликови	Користење на видео материјали: - прикажување куси делови од различни филмови и споредба меѓу нив; - вежби со споредување меѓу два или повеќе филма. Разговор и дискусија за нивните карактеристики. Следење емисии кои имаат и гестовно обраќање кон публиката. Посета на кино претстава.

5. КАРАКТЕРИСТИКИ НА УЧЕНИЦИТЕ СО ОШТЕТЕН СЛУХ

Учениците со оштетен слух се карактеризираат со: его-ригидноста, импулсивноста, ограничената емоционална контрола и недоверба. Од ова произлегуваат тешкотии во развојот на говорот, во комуникацијата и појава на депресија особено во адолесценцијата и при преминот кон зрелоста. Учениците со оштетување на слухот што средината не ги забележала делуваат расеано, немотивирано за работа, па наставниците ги перципираат како незаинтересирани и мрзливи. Кај учениците со оштетување на слухот е отежнато стекнувањето на апстрактно мислење, за кое е потребен говор и вербална комуникација. Затоа во образованието на глувите деца присутни се два спротивни приода: орален и манипулативен. Со оралната метода се настојува глувите и наглувите деца да се оспособат за вообичаена комуникација со гласови (со помош на апарати и со долготрајно вежбање на употребата на гласови). Преку

примената на мануелниот метод се застапува тезата за употреба на поимно покомплексен и достапен јазик што се состои од знаци. Гестовниот говор овозможува брза комуникација и поимен развој, но лицето што него го применува е ограничено во однос на средината што слуша. Современ метод во работата со глувите деца е методот на тотална комуникација, според кој децата учат истовремено да ги употребуваат сите можности за комуникација: гласовниот говор, читањето од усните, употребата на останатиот слух, говорот со прстите, гестовниот говор и комуникацијата со телесни движења.

6. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставната програма по предметот македонски јазик овозможува интегрирано планирање со наставата по предметите: историја, ликовно образование и физичко и здравствено образование. Во планирањето на предметното подрачје Јазик (граматика) можат да се вклучат и содржини од: историја, математика (при сфаќање на односот меѓу предметите и зборовите); со ликовно образование (со претставување преку цртежи на настани и ликови од работени дела, книжевни текстови), физичко и здравствено образование (се прават вежби за правилно дишење при изговор на конкретни самогласки и согласки или при симулација на определени надворешни описи на ликови од книжевни дела). Во севкупното планирање на содржините на наставниот предмет македонски јазик треба да се вклучуваат и планирања кои се поврзани со вреднување на постигањата на учениците за време на реализацијата на наставната програма и на крај од определени образовни периоди. Тоа подразбира дека вреднувањето треба да е дел и од дневните, тематските и од глобалните планирања на наставниот процес.

Планирањето на наставата по македонски јазик треба да биде во координација со наставниот план и програмата за овој предмет и да ги опфаќа програмските содржини на сите образовно-воспитни подрачја. При одредувањето на бројот на часовите за предметните подрачја треба да се имаат предвид индивидуалните способности на учениците, како и специфичностите на условите за изведување на оваа настава во училиштето. Во планирањето на наставната програма треба да се води сметка за различното тежинско ниво на програмските содржини во рамките на програмата што се извлекува од поставеноста на целите што треба да е основа на планирањето на наставниот процес. Во планирањето, исто така, како појдовна основа треба да е и поставеноста на наставната содржина, потребниот временски рок за реализација на истата, како и нивото на постигања на поставените цели. Сепак, се препорачува да нема впечатливо големи временски отстапки за содржинската реализација.

Фондот на часови по наставниот предмет изнесува 180 часа годишно, 5 часа неделно.

Наставни средства:

- учебник избран на ниво на училиштето за соодветниот предмет, одобрен од страна на министерот;
- енциклопедии, речници и сл.;
- Интернет, образовни софтвери;
- списанија;
- други извори на учење во непосредната околина: споменици на културата, музеи, домови на културата, библиотеки, медиотеки, кина, театри, национални паркови итн.

7. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

ДИЈАГНОСТИЧКО ПРОВЕРУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ

На почетокот на учебната година наставникот врши дијагностичко проверување на предзнаењата на учениците со цел да ја спознае состојбата таква каква што е, во функција на квалитетното планирање и реализирање на идните активности. Дијагностичкото проверување наставникот може да го реализира со примена на повеќе инструменти како што се: дијагностички тестови, со усни прашања подготвени од наставникот, со усни прашања подготвени од учениците, со пишување кратки состави.

Добиените одговори се слика на ученичките предзнаења во најширока смисла на зборот и претставуваат основа за планирањата за реализација на наставната програма и процесот на оценување во текот на наставната година.

ФОРМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ

Во текот на наставата по македонски јазик во осмо одделение се препорачува формативно следење кое ќе овозможи формирање на објективни описи како повратна информација за постигањата на учениците во определен временски период. Формативното следење на постигањата на учениците наставникот може да го реализира со користење на соодветни методи и постапки:

- разговори наставник/ученик;
- презентации;
- писмени вежби;
- домашни работи;
- портфолио-собирање на показатели (детски изработки, творби, искази и сл.) за секој ученик посебно.

Портфолиото треба во текот на целата година да им е достапно на родителите за да можат да придонесат во квалитетната реализација на наставата по македонски јазик

Портфолиото на ученикот со прочистени и селектирани податоци продолжува во наредното, повисоко одделение.

Добиените резултати од следењето на постигањата на учениците овозможуваат креирање на планираните усни и пишани повратни информации кои во форма на креирани описи се наменети за учениците, за родителите и за самите наставници. На крајот од секое тримесечје, врз основа на сознанијата од формативното оценување, се реализира микросумативно оценување од чишто резултати се оформуваат тримесечните вреднувања за постигањата на учениците.

СУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ

Врз основа на целокупните податоци добиени од следењето, проверката на постигањата на учениците во текот на реализацијата наставната програма наставникот ја констатира (опишува) развојната состојба на секој ученик поединечно, во рамките на секое програмско подрачје.

Од формираните сумативни оценки формулирани за секој ученик посебно раководејќи се од поставените нивоа на постигања во тек на определени временски периоди наставникот на крајот на учебната година внесува соодветни нумерички оценки.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Наставата по македонски јазик во седмо одделение може да ја изведува лице кое завршило:

Филолошки (порано Филозофски факултет):

-студиска група за македонски јазик и македонска книжевност;

-студиска група за македонски јазик и книжевност;

-студиска група за македонска книжевност и јужнословенски книжевности(порано книжевности на народите на СФРЈ);

-студиска група за општа и компаративна книжевност - наставна насока,

-студиска група за општа и компаративна книжевност - друга насока, со здобиена соодветна педагошко-психолошка и методска подготовка на соодветен факултет;

-двопредметни студии по македонски јазик и англиски јазик, македонски и француски јазик, македонски јазик и германски јазик;

-покрај соодветна педагошко-психолошка и методска подготовка на соодветен факултет наставниот кадар треба да

се здобие и со дополнителна дефектолошка дообразба на соодветен факултет;
- дипломиран дефектолог.

Доколку на објавениот оглас не конкурирало лице со стекнато образование од горенаведените студиски групи, настава може да изведува и лице кое завршило:

-македонски јазик како втор главен предмет-наставна насока.

Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Адаптираната наставната програма по македонски јазик за VIII одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен слух во посебните училишта и посебните паралелки во основните училишта, врз основа на утврдената соодветна наставна програма за деветгодишно основно образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

Бр.11-15586/1
29.09.2014 година

Министер

Abdilaqim Ademi

Изготвил: работна група, координатор м-р Марина Д. Ѓоргиевска, советник
Контролирал: Трајче Ѓорѓиевски, раководител на одделение
Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор

